

FIETSROUTE 'MIDDELPUNT VAN DE BENELUX'

ROUTE: MOERGESTEL-ARENDONK (41 KILOMETER)

ROUTE: ARENDONK-MOERGESTEL (43 KILOMETER)

Het ideaal van grensoverschrijdende samenwerking

In 2012 viert de gemeente Oisterwijk dat het acht eeuwen is dat Oisterwijk stadsrechten kreeg. In Vlaanderen zijn drie steden die in 2012 ook 800 jaar stadsrechten vieren: Arendonk, Turnhout en Lier. In het kader van deze jubileumviering hebben de Stichting Oisterwijk 800 en VZW 800 jaar Arendonk innige contacten met elkaar aangeknoopt. Beide organisaties willen in 2012 door middel van gevarieerde activiteiten de banden aanhalen tussen de inwoners van de gemeenten Arendonk en Oisterwijk.

Een eerste uitwerking daarvan is een toeristische fietsroute van Moergestel naar Arendonk en terug. De route kan ook vanuit Arendonk worden opgepakt. Moergestel is een van de drie dorpen die samen met Heukelom en Oisterwijk de gemeente Oisterwijk vormt. In Moergestel ligt het geografisch middelpunt van de Benelux. Dit is in de vorm van een wegwijzer letterlijk zichtbaar gemaakt door de Stichting Oisterwijk 800. Dit past uitstekend in het streven van de stichting om bij de viering van Oisterwijk 800 ook letterlijk over de grens te kijken.

En nu is er dan een tweede uitwerking van dit ideaal, een toeristische fietsroute. De gemiddelde fietser heeft er een mooie dagbesteding aan. Immer: van Moergestel naar Arendonk is het 41 kilometer en in omgekeerde richting 43 kilometer. Onderweg is veel te zien. De goede richting van dit fietsproject is letterlijk gegeven door een Arendonkse delegatie. Onder leiding van de burgemeester fietste een groep inwoners van Arendonk op 6 mei 2011 naar Oisterwijk voor een nadere kennismaking.

Met burgemeester Ernest Buijs (links) voorop fietste in mei 2011 een aantal inwoners van Arendonk naar Oisterwijk. In 2012 komt er fietsuitwisseling tussen de inwoners van de gemeenten Oisterwijk en Arendonk. Dit is een van de activiteiten die de VZW 800 jaar Arendonk en de Stichting Oisterwijk 800 samen gaan ontwikkelen.

De fietsroutes in het kort

De fietsroutes van Moergestel naar Arendonk (vv) zijn uitgezet volgens het onvolprezen fietsknooppuntensysteem, overigens een Vlaamse uitvinding. Dank zij dit systeem is de beschrijving van beide routes zeer beknopt. Ze staan hieronder.

Moergestel-Arendonk

Start: Fiets richting de molen. Volg bordjes 'fietsroute netwerk'. LA bij molen. Over viaduct. RD naar Kanoboerderij. Knp. 4-2- (richting knp. 5). LA. Richting Baarschot. Knp. 49-68-69-98-93-94- (richting knp 97, Hulsel). RA, Kruidijk richting centrum Hooge Mierde. Bij begin bebouwing Hooge Mierde RA richting centrum (De Gagel). Op plein LA. Richting knp. 56. LA, De Luther. Knp. 59, richting knp. 61. Bij kanaal LA (knp. 61), niet langs kanaal. In Arendonk bij Mariakapel (Kapelstraat) en verkeerslichten RD tot in centrum. Totale afstand: 41 kilometer.

Arendonk-Moergestel

Start: Bij VVV-kantoor LA over parkeerplaats, richting 'fietsroute netwerk'. Naar knp. 59. Knp. 60-56-96-95-99-47-48-01. (Richting knp. 38). RA. Richting centrum Hilvarenbeek. Op De Vrijthof voor kerk LA en dan weer RA richting Biest-Houtakker. Knp. 5-6. (Richting knp. 82). Over kanaal RD Heuvelstraat naar centrum Moergestel. Over viaduct. RA bij molen. Middelpunt van de Benelux. Totale afstand: 43 kilometer.

De uitgebreide versie van de fietsroute met veel toeristische informatie

De fietsroute naar Arendonk begint en eindigt weliswaar in Moergestel, maar van hieruit is het slechts een klein eindje verder naar Oisterwijk en Heukelom. Dat zijn de twee andere plaatsen die samen met Moergestel de gemeente Oisterwijk vormen. De afstanden naar Heukelom en Oisterwijk staan op de wegwijzer van het middelpunt van de Benelux aan de Scheerman in Moergestel. Dit is het startpunt van de route.

De wegwijzer op het middelpunt van de Benelux wordt opgericht. Dit alles is uitgevoerd door vrijwilligers. Op de voorgrond Henk Berben uit Oisterwijk. Hij beschilderde de bordjes. In het bakje links Albert Nooren uit Oisterwijk. Hij vervaardigde onder meer de bordjes. Naast hem de eigenaar van het Moergestelse Burgers Verhuur die de kraan sponsorde.

Haghorst ontwikkelde zich tot dorp dankzij komst Wilhelminakanaal

Tussen Moergestel en Haghorst komt de fietser door uitgestrekt boerenland. Dit van oorsprong woeste gebied is voor de Tweede Wereldoorlog ontgonnen in het kader van de werkverschaffing. Het natte gebied kon ontwateren dankzij de aanleg van het Wilhelminakanaal. Dit is in 1923 geopend. Haghorst, het eerste dorp op weg naar Arendonk, is tot ontwikkeling gekomen dankzij de ligging aan dit kanaal. Zeker de aanwezigheid van Sluis IV heeft daar aan bijgedragen.

Tijdens het schutten dronken de schippers een borreltje en deden hun echtgenotes boodschappen. Er kwamen winkels en cafés. Naar rechts in de richting van Tilburg ligt enige industrie. Deze is hier specifiek als gevolg van het kanaal tot ontwikkeling gekomen.

Haghorst, een ontginningsdorp

Enmaal het Wilhelminakanaal gepasseerd, staan rechts een beeld met de titel 'De Ontginner' en het kerkje, toegewijd aan Sint Jozef. Deze naamkeuze voor de parochie, die in 1944 is ontstaan, lag voor de hand. Sint Jozef is de patroon van de arbeiders. Haghorst is door noeste arbeid van ontginners ontstaan en daarna door de ligging aan het kanaal tot verdere ontwikkeling gekomen. De spade in de hand van 'de Ontginner' spreekt boekdelen.

De inwoners van Haghorst zijn nog steeds zeer gewend zelf dingen te doen. Het kerkje uit 1949 is daar ook een voorbeeld van. de bakstenen zijn door de boeren met paard en kar gehaald. Een meer recent voorbeeld is de klokkenstoel net voorbij het kerkje. Ook deze is zelfgemaakt. In 2005 zorgde de inwoners van Haghorst er zelf voor dat er een klok in kwam te hangen.

Diessen: een belangwekkende kerk en toren – met Willibordusput

In Diessen passeert de fietser op een steenworpafstand de toren en de kerk. Deze monumenten zijn een klein ommetje beslist waard. Diessen (net als Haghorst gemeente Hilvarenbeek) is een van de oudste plaatsen van Nederland. In 712 werd Diessen in een oorkonde genoemd. In de Romeinse tijd was Diessen al een belangrijke plaats. In 370 zou hier een veldslag zijn geleverd tussen de Romeinen en de Saksen. Als gevolg van de Tachtigjarige Oorlog ging Diessen bijna ten gronde. De kerk is toegewijd aan de Heilige Willibrordus. Willibrordus kreeg in 712 goederen in Diessen geschonken voor zijn abdij in Echternach. Hij zou in Diessen een put hebben geslagen. Een verre nazaat daarvan is te zien bezijden de kerk. Aan het water uit deze put werd vroeger geneeskrachtige werking toegeschreven. Het priesterkoor van de huidige kerk dateert van 1400. Het schip werd een halve eeuw later gebouwd en weer vijftig jaar later volgden de zijbeuken. Het interieur is al even belangwekkend. De toren is in 1526 voltooid. Het is een van de fraaiste torens van de Kempen.

De Mariagrot van veldkeien in Baarschot

In Baarschot bevindt de fietser zich nog steeds op het grondgebied van de gemeente Hilvarenbeek. Het bekendste monument van deze kleine kerk is de Mariagrot, rechts van de weg. Deze Mariagrot vervult nog steeds een rol in de volksdevotie. In mei wordt bij de grot in het openbaar de Rozenkrans gebeden. In al zijn eenvoud is dit een indrukwekkende bijeenkomst. De Mariagrot lijkt veel op een zogeheten

Lourdesgrot, een imitatie van de grot waarin Maria in Lourdes aan Bernadette is verschenen. De grot is in 1945 door de inwoners gebouwd uit dankbaarheid dat Baarschot in de Tweede Wereldoorlog geen slachtoffers te betreuren had. In 1945 waren er nauwelijks bouwmaterialen. De boeren zamelde zwerfkeien in. Daarvan is deze grot gebouwd. Dat maakt het tot een zeer interessant cultuurhistorisch monument.

Monument gemeentelijke herindeling

In 2011 stak een discussie over een onderwerp de kop weer op dat vóór 1997 veel stof deed opwaaien: gemeentelijke herindeling. De besturen van gemeenten is dermate ingewikkeld geworden dat kleine gemeenten het moeilijk bij kunnen benen. Vóór 1997 was dat oom al de directe aanleiding tot gemeentelijke herindeling. Hieruit ontstonden onder meer de huidige gemeenten Oisterwijk, Hilvarenbeek en Oirschot. De herindeling was voor veel inwoners van plaatsen die hun zelfstandigheid als gemeente verloren een pijnlijke ervaring. Deze herindeling inspireerde tot een bijzonder monument langs het uitermate fraaie fietspad dat eindeloos door Landgoed de Utrecht slingert. (Was het overal maar zo fietsen!!). Vrij vooraan langs dit fietspad staat links de '5 gemeentenpaal'. De bedoelde vijf gemeenten zijn letterlijk in steen gehouwen: Hooge en Lag Mierde, Bladel, Oost- West- en Middelbeers, Diessen, Hilvarenbeek. Dit was de situatie tot en met 1996, de herindeling een jaar later veranderde veel. Tegenwoordig is het het grenspunt van vier gemeenten.

Twee vennen in mooie natuur

Fietsend door landgoed de Utrecht zou je als fietser willen dat heel de wereld met elkaar werd verbonden door middel van dit soort fantastische fietspaden. Er valt veel te genieten van de natuur. De fietser passeert een paar grote vennen, eerst het Groot Goor aan de oever met een uitnodigende rustbank en vervolgens De Flaes. Dit laatste ven geniet 's winters in een grote regio bekendheid als schaatsgelegenheden.

Er is een schaatsclub die naar dit ven is genoemd. De genoemde vennen worden omringd door vochtig heidegebied met zeldzame planten als klokjesgentiaan en moeraswolfsklauw.

Toren en kerk beeldbepalend in Lage Mierde

Op het Dorpsplein in Lage Mierde staat een bronzen beeld van een paar (Barmond). Rond dit plein staan interessante gebouwen zoals het voormalig gemeentehuis uit 1929 (nu een particuliere woning) en een eindje naar rechts de kapel van het voormalig klooster van de Zusters van Schijndel uit 1903. Beeldbepalend zijn, zoals in elk Kempendorp, de toren en de kerk.

Zowel de toren als het middenschip zijn in de vijftiende eeuw gebouwd. In die tijd zijn veel torens en kerken in de Kempen gerealiseerd. De kerk, toegewijd aan de Heilige Stephanus, werd in 1912 uitgebreid met een dwarsbeuk en een priesterkoor. 1912 – dat was ten tijde van het Rijke Roomsche Leven, roemruchte periode van katholieke expansie na een generatielange onderdrukking.

De Kempen op zijn mooist

Vanuit het centrum van Lage Mierde komt de fietser door wat je de Kempen 'op zijn mooist' zou kunnen noemen: langs de weg staan schitterende historische huizen en boerderijen. Alles is perfect onderhouden. En let eens op die driehoekige pleintjes, Frankische driehoeken die kenmerkend zijn voor een grote regio. In een stad als Tilburg zijn er nog meerdere te herkennen. Rechts ligt een goed onderhouden Mariakapelletje uit 1937. De toenmalige burgemeester liet het bouwen als aandenken aan zijn reis naar Lourdes. Conclusie: het leven is goed in Brabant!

Een sterk verhaal in Hooge Mierde

Zoals de naam al doet vermoeden, is Hooge Mierde het zusterdorp van Lage Mierde dat we daarnet zijn gepasseerd. Tot de gemeentelijke herindeling van 1997 (daarstraks is de fietser het 'vijf gemeenten-monument' gepasseerd), vormden ze samen een gemeente. Bij de kerk staat het bordje van de Floreffestraat. Voor de historie van zowel Hooge - als Lage Mierde is dit een verwijzing naar het feit dat de pastoor van beide dorpen vóór 101 door de abdij van Floreffe werd aangesteld. De toren uit de vijftiende eeuw is net zo oud als die van Lage Mierde. De oorspronkelijke kerk werd in 1922 gesloopt en vervangen door de huidige. Deze heeft een bijzondere patroonheilige: Johannes voor de Latijnse Poort (Sint Jan de Evangelist – zie de foto van het reliëf boven de hoofdingang). Johannes voor de Latijnse Poort heeft als tweede volkse titel 'Sint Jan in de Olie'. De benaming is gebaseerd op een legende (verzonden verhaal). De apostel Johannes werd voor de Latijnse Poort van Rome in een pot met kokende olie gedompeld. Hij leed geen centje pijn. En nu we toch in Hooge Mierde zijn: links van de kerk is het museum 'de Bewogen Jaren' een bezoek waard. In dit museum wordt aandacht besteed aan de Tweede Wereldoorlog.

En dan is daar Arendonk

De grens met België kondigt zich op een opvallende manier aan: links van het fietspad strekt zich een hekwerk uit. Daarachter zijn bunkers te zien. Meteen voordat het hekwerk begint staat links op het land een gietijzeren grenspaal. Arendonk, de partnergemeente van Oisterwijk 800, komt dichterbij via een mooi bosgebied en langs een kanaal. De eerste monumentale kennismaking met Arendonk is de kapel van de Wampenberg. Deze staat links van de Kapelweg.

Het is een aanrader om een blik in de kapel te werpen. De eerste kapel van de Wampenberg is in 1705 gebouwd. De kapel overleefde meerdere branden. De kapel is toegewijd aan de heilige Lucia en Onze Lieve Vrouw ter Sneeuw. Het Hubertusbeeld links is een verwijzing naar een aloude Hubertusverering. Deze bestaat nog steeds onder de jagers van Arendonk. Vroeger bezat deze kapel een sleutel van Hubertus. Van Hubertus werd gezegd dat hij een eigen sleutel had voor de hemelpoort. Hij werd aangeropen tegen hondsdoelheid. Als iemand door een dolle hond was gebeten, werd de wond met een gloeiend hete sleutel uitgebrand. Deze traditie kwam rond 1800 op meerdere plaatsen in Noord-Brabant voor.

Arendonk beroemd door de kunstacademie

Om in het centrum van Arendonk te komen, vervolg de route naar rechts over de doorgaande weg. Links passeert de fietser de Gemeentelijke Academie voor Schone Kunsten Arendonk. Deze kunstacademie is met name in Nederland zeer bekend, tientallen Nederlanders volgen hier jaarlijks kunstonderwijs. Ook Hennie van Schooten uit Moergestel, die deze fietsroute heeft uitgezet, is aan deze kunstacademie afgestudeerd.

Het eindpunt van de route is het centrum van Arendonk, met rechts het gemeentehuis en centraal gelegen de Onze Lieve Vrouwe-kerk. Deze neogotische kerk is ingewijd in 1904. Een paar jaar later werd begonnen met de bouw van het gemeentehuis – in Arendonk mag je, net als in Oisterwijk, spreken van een stadhuis omdat de plaats in 1212 stadsrechten heeft gekregen. Dit historisch feit wordt in 2012 in Arendonk groots gevierd.

EN WEER TERUG NAAR MOERGESTEL.....

Vandalen leefden zich uit op fietspadmonument

Op de terugweg naar Moergestel verlaat de fietser Arendonk door middel van een pittig klimmetje over de brug over Kanaal Dessel-Turnhout-Schoten. Kort na de brug wordt linksaf geslagen. Rechts in de bocht staat een lamentabel monumentje dat in 2008 is opgericht ter viering van de opening van het fietspad van Arendonk naar Reusel (aan de andere kant van de grens in Nederland). Vandalen hebben het monumentje zwaar toegetakeld. Gelukkig is dat geen voorbode van de kwaliteit van de route terug naar Moergestel. Integendeel: de terugroute is uiter-

mate fraai omdat die grotendeels door natuurgebieden en tamelijk ongerept buitengebied loopt. Langs de terugroute liggen dan ook minder bezienswaardigheden dan op de heenroute.

Van de Leugenbankjes naar een droef monument

In de uitgestrekte bossen van Landgoed de Utrecht komt de fietser op een cruciaal knooppunt: nummer 95. Links staat een aantal rustbankjes, ter plekke beter bekend als 'Leugenbankjes'. Gezeten op deze bankjes worden sterke verhalen verteld. Rechtdoor voert de weg naar Poppel. Áls je hier rechtdoor zou fietsen, kom je vlak voor de bebouwde kom van Poppel op de fietsroute van Chaam naar Moergestel. Deze fietsroute staat ook op de website www.oisterwijk800.nl. Maar voor de route van Arendonk naar Moergestel gaat de fietser bij de Leugenbankjes rechtsaf. Na een paar kilometer over

een weggetje met extreme verkeershobbels maakt deze weg een scherpe bocht naar rechts. In de verte is al de doorgaande weg te zien. Op dit punt kan men ervoor kiezen om een bijzonder grafmonument te bezoeken. Daarvoor fiets je naar links over het zandpad. Na enkele tientallen meter staat links een groen bordje met het opschrift Sinninghgraf. Dit bospad ongeveer 100 meter inrijden. Daar staat het monument dat is opgericht ter nagedachtenis van Hanna Theresia Sissingh. Het in 1907 geboren meisje verdronk hier vlakbij toen ze drie jaar oud was.

Het monument is een uitdrukking van het intense verdriet van de ouders.

Landgoed De Utrecht is 2700 hectare groot

De fietsweg vervolgen en de gevaarlijke doorgaande weg oversteken. Rechts op de hoek van deze drukke weg en de Prins Hendriklaan staat een monumentaal huis met in de bovengevel een tekst die herinnert aan de ontginning van Landgoed De Utrecht. De uitgestrektheid daarvan heeft de fietser al ervaren. Op de heenweg naar Arendonk werd bijvoorbeeld het ven de Flaes gepasseerd en op de terugweg naar Moergestel zijn tot op heden al weer heel wat fietskilometers door Landgoed de Utrecht onder de banden door gegaan. Heel in het kort – het lijkt wel een tweet – wordt hier de geschiedenis van dit fenomenale landgoed verteld. Landgoed de Utrecht is 2700 hectare groot. Het is het resultaat van een ontginning waarmee in 1899 werd begonnen door levensverzekeringsmaatschappij De Utrecht (nu Fortis). 1800 ha woeste grond werd omgezet in bos, 600 ha in landbouwgrond en 400 ha bleef intact als natuur. De boerderijen die de fietser is gepasseerd, zijn toen gebouwd, net als de woning op de hoek van de Prins Hendriklaan en een aantal andere monumenten.

Esbeek, vitaal dorp en geboorteplaats Martelaar van Gorkum

Landgoed de Utrecht ligt ten zuiden van Esbeek, een zeer vitaal dorp (gemeente Hilvarenbeek). Een uniek teken van de vitaliteit is het café dat rechts van de kerk ligt. Dit café is in 2007 gezamenlijk bezit van de 500 inwoners geworden. De kerk is ingewijd in 1880. De parochieheilige is Adrianus van Hilvarenbeek. Hij was een van de Martelaren van Gorkum. Anders dan zijn naam doet vermoeden, was hij rond 1528 geboren op de Tuldense Hoef in Esbeek. Als vijftienjarige jongen trad hij toe tot de orde van de norbertijnen. Met nog 18 andere rooms-katholieke priesters werd hij door de Geuzen gemarteld en op 9 juli 1572 in een schuur in Den Briel door ophanging vermoord. Esbeek kent een nog steeds bestaande bedevaart ter ere van de Heilige Cornelius. De heilige heeft zijn eigen kapel (1937), links van de kerk, nabij de toegang tot het kerkhof.

Bank herinnert aan moord op Hilvarenbeekse joden

De fietser is bijna in Hilvarenbeek (de toren wenkt van verre), als hij op de kruising van de Veldhoven en het Amaliapad (zandpad) een hardstenen zitbank ontwaart. Zeker even afstappen. Dit recente monument vertelt de tragische geschiedenis van de joodse gemeenschap van Hilvarenbeek. Na 250 jaar kwam daaraan een einde in de Tweede Wereldoorlog. De dochter van Marcus Lion, Alida, was het laatste joodse meisje dat in 1943 door de Duitsers naar Auschwitz werd gedeporteerd. Daar werd het meisje vermoord.

Het Alidapad is naar haar vernoemd. De bank staat vlakbij de verdwenen joodse begraafplaats.

Biest-Houtakker, de laatste halte

De Hilvarenbeekse Vrijthof met de historische bebouwing en de monumentale toren en kerk (de beschrijving staat in de fietsroute van Chaam naar Moergestel) wordt gepasseerd om de fietsweg te vervolgen richting Biest-Houtakker. Dit kerkdorp van de gemeente Hilvarenbeek is de laatste halte op de weg terug naar Moergestel. Al fietsend blijkt Biest-Houtakker een lintbebouwd dorp te zijn met in het midden de kerk, die een 'wok-chinees' als overbuur heeft. De kerk wordt aan de eredienst onttrokken, een gevolg van de ontkerkelijking. Boven de kerkentree staat een beeld van Antonius van Padua, parochieheilige van Biest-Houtakker en heilige die werd (en wordt!!) aangeroepen bij verloren zaken. Het volksgebed 'Heilige Antonius beste vrind, maak dat ik mijn leesbril terugvind' werkt uitstekend. De kerk is in 1922 ingewijd. Omdat in de kerk een relikwie van de heilige werd bewaard, ontstond een bedevaart. Deze is in 1972 afgeschaft.

Naar het middelpunt van de Benelux in Moergestel

Vanaf de kerk van Biest-Houtakker is het nu nog een klein halfuur naar het middelpunt van de Benelux in Moergestel. Als je vanaf het middelpunt een kilometer doorfietst, ben je in het centrum. Daar kun je iets eten en drinken. De ontvangst is Brabants gemoedelijk en Moergestels gastvrij, het middelpunt van de Benelux waardig.

Staatssecretaris Ben Knapen van Europese Zaken staat op het punt het middelpunt van de Benelux in Moergestel te onthullen.

